

ПОЉОПРИВРЕДНЕ СТРУЧНЕ
СЛУЖБЕ СРБИЈЕ

Cara Lazara 15
34000 Kragujevac
tel: 034/ 335-923
fax: 034/336-092
e-mail: poljstanicakg@open.telekom.rs

PSSS „KRAГУJEVAC“ d.o.o.

BILTEN

*INFORMACIJE I SAVETI
U POLJOPRIVREDNOJ PROIZVODNJI*

Decembar 2012. godine

Sadržaj:

Stočarska proizvodnja i životna sredina----- 3

Merila reproduktivne vrednosti muških grla ----- 4

Fuzarioze pšenice ----- 5

Stočarska proizvodnja i životna sredina

Obim stočarske proizvodnje najčešće se iskazuje preko broja uslovnih grla, a zastupljenost stoke prema tom broju u odnosu na jedinicu oraničnih površina. Dok je ranije broj uslovnih grla po jedinici površine korišćen i bio pokazatelj intenzivnosti stočarske proizvodnje, u poslednje vreme ovaj pokazatelj se sve češće koristi kao značajan ekološki indikator.

Centralna Srbija je sa dominacijom stočarske proizvodnje u poljoprivredi i dominacijom glavnih vidova stočarstva kao što su govedarstvo, svinjarstvo, ovčarstvo, živinarstvo. Postavlja se pitanje koliki je uticaj tj indikator ove stočarske proizvodnje na životnu sredinu. Kod ovog utvrđivanja posebno treba voditi računa o uporedivosti nekih pokazatelja i odlika koje se razlikuju u nekim pojavama kao što su: broj grla stoke, način držanja, ishrane itd.

Jasno je da onda apsolutni broj uslovnih grla po hektaru ne mora da znači i isti uticaj na životnu sredinu jer u velikoj meri je ta zavisnost uslovljena predhodnim parametrima kao i upravljanja proizvodnjom, upravljanja stajnjakom i mnogih drugih faktora, ali sigurno daje koliko toliko pouzdanu informaciju o pritisku koji stočarska proizvodnja ima na životnu sredinu.

S obzorom da je kod intenzivno razvijenih agrarnih zemalja broj uslovnih grla 200, a kod nas samo oko 30 prema veličini od 100 hektara, tako da mi spadamo u zemlje sa slabom zastupljenošću stoke, za sada smo daleko od nivoa stočarske proizvodnje koja ugrožava životnu sredinu. To naravno ne znači da do zagađivanja životne sredine ne dolazi i u ovoj oblasti, ali da ne zaslužuje značajnu pažnju u smislu opasnosti ugrožavanja životne sredine.

Još uvek smo poljoprivredno proizvodno područje i ekološka sredina za život u svakom pogledu povoljna, a da nema potrebe ni za kakvim materijalnim, finansijskim, organizacionim i bilo kojim drugim uticajem.

Dobrivoje Popović
Diplomirani inženjer poljoprivrede za ratarstvo

Merila reproduktivne vrednosti muških grla

Normalna proizvodnja sperme, sa adekvatnim kapacitetom oplodavanja i sposobnost bika za parenje, predstavljaju osnovne faktore plodnosti muških grla goveda i drugih vrsta farmskih životinja.

Postoje tri indirektna načina koja se koriste kao kontrola, odnosno merila reproduktivnesposobnosti bika.

1. Procenat bremenitosti baziran na proporciji životinja koje su ostale gravidne posle prvog osemenjavanja u periodu od 30-60 dana, veoma se primenjuje u govedarstvu, kao merilo vrednosti bika, pri upotrebi kako sveže, tako isto i zamrznute sperme. Kod mlečnih krava, procenat bremenitih grla posle prvog osemenjavanja iznosi 50-65%, kod tovnih rasa 60%, kod ovaca 65%, kod svinja 85-90%.
2. Participacija bikka i mužjaka ostalih farmskih životinja, kao merilo reproduktivne vrednosti, zasniva se na odnosu ili procentu ženskih grla, kod kojih se ne prvraca polni nagon tj estrus sa ovulacijom, posle parenja u specificnom periodu 30-60 dana. Taj procenat se kreće kod krava oko 70%, ovaca 65% i svinja 95%. Njaveći broj organizacija za veštačko osemenjavanje upotrebljavaju ovaj metod da poprave plodnost njihovih bikova.
3. Najkorisnije merilo za reproduktivnu sposobnost bika jeste osemenjavanje za proizvodnju žive teladi. U dobro gajenim stadima, koristi se 1,6 doza osemenjavanja po teletu, ako se upotrebljava sperma visoko kvalitetnih bikova, za prosečna stada 2 osemenjavanja, dok u zaptima gde se gaje u nešto slabijim uslovima, krave koncipiraju u 91% slučajeva u proseku sa 3 servisa tj 3 osemenjavanja.

Marko Veljković
Diplomirani inženjer poljoprivrede za stočarstvo

Fuzarioze pšenice

Prouzrokovatelj: *Gibberella zeae*

U posljednje vreme gljivična oboljenja Fusarioze nanose velike štete na pšenici. Izaziva ih parazitna gljiva *Gibberella zeae* i mogu se izdvojiti dva tipa oboljenja. Jedno je fuzarioza klasa pšenice (*Fusarium graminearum*) a drugo Fuzariozna trulež korena i stabla pšenice (*Fusarium culmorum*).

Kod **fuzarioze klasa** prvi simptomi se uočavaju posle cvetanja pšenice. Gubi se normalna zelena boja klasa i usled nekroze tkiva postaje slamasto žuta. U zaraženom klasu se formiraju zrna različitog stepena nalivenosti i zahvaćeni micelijom gljive. Pri osnovi zaraženih klasaka ali i na plevama formira se narandžasto-crvenkasta navlaka od micelije i sporonosnih organa parazita. Krajem vegetacije formira se čađava navlaka saprofitnih mikroorganizama. Ispod potpuno zaraženog klasa stablo poprima mrko-ljubičastu boju. Pojavljuje se na svim područjima u kojima za vreme cvetanja i formiranja zrna preovlađuje vlažno i toplo vreme. Štetnost se ogleda pre svega u pogoršanju kvaliteta zrna kada

prouzrokovati ovog oboljenja u zaraženim zrnima proizvode mikotoksine zearalenon opasne po zdravlje. U uslovima koji pogoduju razvoju ovog patogena zaraza može da bude i 50%. Klica koja se razvije iz zaraženog zrna gubi orijentaciju rasta i propada.

Fuzariozna trulež korena i stabla pšenice je rasprostranjeno obolenje u svetu ali se javlja i kod nas. Gde se redovno javlja može značajno da utiče na smanjenje prinosa ali i na sam kvalitet zrna. U povoljnim uslovima za razvoj patogena procenat inficiranih biljaka može da iznosi i do 50 %. Kod mladih biljaka zahvaćeni delovi korena i stabla nekrotiraju i dobijaju tamno-mrku boju. Na uzdužnom preseku stabla, u okviru nekrotičnog tkiva (starije biljke), javlja se svetlo ružičasta micelija parazita. Jedan od simptoma je i prevremeno sazrevanje sa sitnim klasom i šturim zrnima. Da bi se postigli visoki prinosi i dobar kvalitet zrna treba sprovoditi integralne mere proizvodnje i zaštite pšenice

Navodimo najznačajnije :

- Plodored (najbolje sejati pšenicu svake treće godine)
- Preventivno prskanje fungicidima(u fazi cvetanja i mlečne zrelosti)
- Gajenje manje osjetljivih sorti(rane sorte pšenice su manje otporne
- Upotreba zdravog semena
- Dezinfekcija semena
- Pravilna primena agrotehničkih mjera (očuvanje zemljišne vlage, izbalansirano đubrenje)

Branivoje Anđelić
Diplomirani inženjer poljoprivrede za zaštitu bilja